

ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра управління та адміністрування

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітній рівень перший	<u>(бакалаврський)</u>
Освітня програма	Фінансовий менеджмент
Вид дисципліни	<u>вибіркова</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>

**Івано-Франківськ
ПВНЗ Університет Короля Данила
2020/2021**

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри управління та адміністрування.
Протокол № 5 від 04.11.2020 року.

Розробник:
Кравчук Р. С., к. е. н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Кравчук Роман Сергійович	
Контактний телефон викладача	+38(097) 6605380
e-mail	roman.s.kravchuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	3-й поверх, 315 ауд. Час для консультацій: вівторок з 11.00 по 12.00
Посилання на сайт	https://iful.edu.ua/

**Лист оновлення та перезатвердження силлабусу
навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта освітньої програми
2020-2021	04.11.2020	5		

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Загальна інформація про дисципліну.

Дисципліна «Основи економічної науки» спрямована на формування фахових компетентностей щодо ефективної діяльності підприємств.

Загальновідомо, що роль економічної науки в сучасних умовах суттєво зростає. Практика реформування економіки, забезпечення ефективного переходу до ринкових зв'язків і відносин, забезпечення інтеграції економіки в систему світового господарства, пред'являють високі вимоги до економічних учасників цього процесу. Економіка представляє собою систему економічних відносин, яка складається на рівні окремих господарських суб'єктів, на регіональному і національному рівнях, а також в масштабі світового господарства.

Щоб ці відносини систематизувати і представляти як цілісну систему, їх класифікують за характером функціонування та за місцем і роллю в суспільному виробництві. Відповідно до багатоманітної структури економічних відносин і процесів складається система економічних наук, які вивчають ці відносини, зв'язки, процеси, а також відповідні їм економічні категорії, економічні закони та принципи. До них зокрема відносяться такі економічні науки: політична економія, економікс, основи економічної науки, мікроекономіка, макроекономіка, історія економічних вчень, низка конкретних економічних наук.

Сучасна економічна наука має високі теоретичні досягнення. Це стосується не тільки фундаментальних економічних наук, які представлені двома основними течіями – політичною економією і теорією економікс, а й усіх інших економічних наук: основи економічної науки, макроекономіки, мікроекономіки, економіки знань та інших.

Висока культура обслуговування і конкурентоспроможність підприємств знаходиться у органічному взаємозв'язку з високою професійною підготовкою і технічною грамотністю працівників цієї галузі.

Предметом вивчення дисципліни “Основи економічної науки” є економічні відносини в їх єдності та взаємодії з продуктивними силами, а також поведінка економічних суб'єктів у процесі вибору оптимальних способів використання обмежених ресурсів для задоволення зростаючих потреб людства. Економічна наука досліджує закони, які керують виробництвом, розподілом, обміном і споживанням життєвих благ, та розробляє методологічні основи механізму їх використання суспільством з метою підвищення ефективності виробництва і зростання добробуту людей.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у студентів сучасної цілісної системи поглядів та спеціальних знань у сфері економічної науки; набуття практичних навичок та засвоєння теоретичних основ дисципліни; опанування сучасних методик проведення аналізу попиту та пропозиції та рівноважної ціни, аналізу витрат та результатів підприємницької

діяльності, аналізу продуктивності праці, прибутку та рентабельності, аналізу економічної ренти, заробітної плати, трудових ресурсів, зайнятості та безробіття тощо.

Місце дисципліни в освітній програмі. Одна із дисциплін, яка має бути невід'ємною складовою сучасної бізнес-освіти фахівців економічної галузі. Навчальна дисципліна спрямована на формування всебічної, розвинутої особистості, здатної використовувати весь спектр набутих компетентностей для досягнення поставленої мети в конкурентному бізнес-середовищі. Набуті в процесі вивчення дисципліни компетентності підвищують конкурентоспроможність молодих фахівців на ринку праці.

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни: «Економічна теорія», «Економіка підприємства».

Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну: «Мікроекономіка», «Макроекономіка».

Цілі та зміст.

Фінансова сфера є діяльністю з високим рівнем конкуренції, що має за мету максимально задовольнити потреби споживачів. З кожним роком вимоги до рівня цих послуг зростають. Чим вищі культура та якість обслуговування відвідувачів, тим вищий імідж підприємства (установи), тим привабливіші вони для клієнтів.

Дана дисципліна дає можливість студентам уявити як на практиці можна найефективніше застосовувати методики проведення аналізу попиту та пропозиції та рівноважної ціни, аналізу витрат та результатів підприємницької діяльності, аналізу продуктивності праці, прибутку та рентабельності, аналізу економічної ренти, заробітної плати, трудових ресурсів, зайнятості та безробіття тощо.

Вона спрямована на вироблення основоположних орієнтирів у діяльності фінансових установ, на набуття вмінь аналізувати ринкову інформацію та приймати економічно обґрунтовані та зважені рішення в умовах конкуренції та непередбачуваності очікуваних наслідків.

Основними завданнями вивчення дисципліни " Основи економічної науки" є:

1. формулювання сучасного економічного мислення та світогляд студентів;
2. оволодіння знаннями та методами аналізу економічних законів, процесів;
3. сприяння усвідомленню значимості економічних законів та категорій які в узагальненому вигляді виражають властивості економічних явищ і процесів;
4. засвоєння необхідного обсягу знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців;

5. забезпечення цілісного уявлення про функціонування економіки на національному і загальносвітовому рівнях і дають їм можливість виробити грамотну господарську поведінку в умовах ринкової системи;

6. засвоєння знань про підприємництво (витрати, прибуток, продуктивність, рентабельність, економічна рента та її види).

Результати навчання та їх співвідношення із програмними результатами навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:** основні економічні категорії та закони функціонування і розвитку суспільного виробництва; загальну характеристику та основні риси економічних систем; джерела та типи економічного зростання, прояви та причини макроекономічної нестабільності; умови функціонування та ознаки ринкової економіки, основи товарно-грошового обігу, теорії попиту та пропозиції; роль, види та економічні основи функціонування підприємств; економічні функції держави в ринковій економіці, види економічної політики та інструменти державного регулювання ринкової економіки; особливості розвитку економіки України; **вміти:** аналізувати економічні явища та процеси; застосовувати категоріальний апарат економічної для їх пояснення, набуті знання для вирішення практичних проблем; уміти збирати та опрацьовувати статистичну інформацію, робити узагальнюючі висновки щодо економічних тенденцій; використовувати набуті знання для вирішення економічних проблем, оцінки можливих наслідків економічної політики; вирішувати економічні задачі; володіти культурою економічного мислення.

Мета навчальної дисципліни “ Основи економічної науки”- це формування ґрунтовних знань у майбутніх фахівців про сутність економічних процесів та явищ, закономірності функціонування і розвитку економічних систем, а також логіки сучасного економічного мислення й економічної культури, навчання базовим методам аналізу економічної дійсності, умінню приймати обґрунтовані рішення в умовах ринкової економіки, опанування сучасних методик проведення аналізу прибутку, рентабельності, витрат та результатів підприємницької діяльності.

Професійні компетентності, яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Результати навчання

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	3	
Аудиторні навчальні заняття	Лекції	16 (в годинах)
	семінари, практичні	14 (в годинах)
	лабораторні	-
Самостійна робота		60 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Українська мова за професійним спрямуванням	Макроекономіка
	Маркетинг
	Фінанси підприємств
	Фінанси

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ. Економічна наука

- 1.1. Економіка як об'єкт наукового дослідження. Економічна діяльність - предмет економічної науки
- 1.2. Етапи розвитку економічної науки.
- 1.3. Сучасна структуризація економічної науки та диверсифікації її предмету.
- 1.4. Принципи, категорії і закони економічної науки.
- 1.5. Методи економічного аналізу та їх класифікація.
- 1.6. Критерії і показники розвитку економіки та їх інтернаціональний характер.

Тема 2. Економічні потреби та інтереси

- 2.1. Економічні потреби та ієрархія потреб.
- 2.2. Економічні інтереси. Взаємозв'язок потреб та інтересів.
- 2.3. Мотиви та стимули.
- 2.4. Економічна поведінка.
- 2.5. Реалізація економічних інтересів і суспільне виробництво.
- 2.6. Національний та глобальний економічний інтерес.

Тема 3. Економічна система

- 3.1. Сутність та структура економічної системи.
- 3.2. Відносини власності.
- 3.3. Домогосподарства, підприємства (фірми), сектори економіки, внутрішні регіони, регулятивні інститути.
- 3.4. Типи і моделі економічних систем та їх еволюція.
- 3.5. Національні і міжнародні економічні системи.
- 3.6. Формування глобальної економічної системи.

Тема 4. Економічна діяльність. Товар і ринок.

- 4.1. Сутність та види економічної діяльності.
- 4.2. Суспільний поділ праці.
- 4.3. Міжнародний поділ праці та міжнародна економічна діяльність
- 4.4. Економічні блага. Товар і його характеристики.
- 4.5. Гроші. Грошовий вимір вартості товару.
- 4.6. Сутність і функції ринку. Суб'єкти і об'єкти ринкових відносин.
- 4.7. Попит, пропозиція та ринкова ціна.
- 4.8. Конкуренція, монополія, олігополія.

Тема 5. Підприємництво

- 5.1. Сутність підприємництва та його організаційно-економічні форми.
- 5.2. Витрати та результати підприємницької діяльності. Продуктивність праці.
- 5.3. Прибуток та рентабельність.
- 5.4. Економічна рента та її види.
- 5.5. Регулювання підприємницької діяльності.
- 5.6. Міжнародна підприємницька діяльність.

Тема 6. Економічний розвиток

- 6.1. Економічний розвиток, його сутність та принципи.
- 6.2. Динаміка економічного розвитку та його фактори.
- 6.3. Економічне зростання, його критерії та показники.
- 6.4. Ресурси економічного зростання.
- 6.5. Типи та моделі економічного розвитку.
- 6.6. Сталий економічний розвиток.
- 6.7. Цивілізаційний вимір економічного розвитку.
- 6.8. Циклічний характер економічного розвитку.
- 6.9. Економічні кризи.

Тема 7. Капітал

- 7.1. Еволюція та сучасний зміст категорії “капітал”.
- 7.2. Капітал і наймана праця.
- 7.3. Типи і види капіталу: людський, інтелектуальний, інформаційний, виробничий, підприємницький і фінансовий.
- 7.4. Кругообіг капіталу та його стадії.

- 7.5. Ефективність кругообігу капіталу.
- 7.6. Міжнародний рух капіталу.

Тема 8. Праця

- 8.1. Праця і людський ресурс.
- 8.2. Вартість і оплата праці. Заробітна плата.
- 8.3. Інвестиції в людський ресурс. Інтелектуалізація праці.
- 8.4. Трудові відносини, зайнятість, безробіття.
- 8.5. Дискримінація праці та нерівність в доходах.
- 8.6. Соціалізація економіки.
- 8.7. Міжнародна міграція людського ресурсу.

Тема 9. Ринкова система та її структура

- 9.1. Сегментація ринку.
- 9.2. Ринок і держава.
- 9.3. Міжнародні ринки та становлення глобального ринку.

Тема 10. Суспільне відтворення

- 10.1. Суспільне відтворення, його типи та показники.
- 10.2. Валовий внутрішній продукт та національний дохід.
- 10.3. Споживання та заощадження.
- 10.4. Національне багатство.
- 10.5. Державний бюджет. Податки.
- 10.6. Соціальна політика. Відтворення людського ресурсу.
- 10.7. Держава в системі суспільного відтворення.
- 10.8. Інтернаціоналізація та глобалізація відтворювальних процесів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Поточне оцінювання студента університету з навчальної дисципліни «Основи економічної науки» на семінарських заняттях здійснюється за чотирьохбальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних занять проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни, ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

–логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

–здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

–вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

–логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

–використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

–грамотність подачі матеріалу.

Студенти повинні мати позитивні оцінки не менше, ніж за 40% проведених семінарських чи практичних занять для того, щоб бути допущеними до підсумкового оцінювання у вигляді тестів.

Критеріями оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Усі студенти зобов'язані до заліку відпрацювати всі пропущені семінарські, практичні заняття.

Підсумковий контроль проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС. Питання, що виносяться на залік у вигляді тестів охоплюють програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами тестування, дорівнює або перевищує 60.

Шкала оцінювання знань студентів: національна та ЄКТС

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
76-79 балів	4 «добре»	C
68-75 бали	3 «задовільно»	D
60-67 бали	3 «достатньо»	E
35-59 бали	2 «незадовільно»	F
1-34 бали	2 «неприйнятно»	FX

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Викладання навчальної дисципліни «Основи економічної науки» забезпечується засобами поєднання аудиторної і позааудиторної форм із застосуванням словесних, наочних та практичних методів навчання, а також у процесі безпосереднього ознайомлення з особливостями економічного мислення, економічних потреб та економічних систем, підприємництва, економічного розвитку, капіталу, праці, ринкової системи та суспільного відтворення, зокрема шляхом проведення наступних видів навчальних занять:

- *лекції* – на яких здійснюється обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певної теми (тем) чи розділу навчального предмету;
- *практичні, семінарські заняття* – на яких викладач здійснює опитування студентів з окремих теоретичних питань, передбачених темою навчального заняття, а також формує у студентів вміння і навички вирішувати ситуаційні завдання, безпосередньо пов'язані із дисципліною;
- *консультації* – на яких студенти отримують відповіді на конкретні запитання або пояснення складних питань, винесених на самостійне опрацювання та для виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- *самостійна робота* – виконується студентами у позааудиторний час за завданнями викладача та включає: підготовку до практичних занять; виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань; розгляд питань, винесених на самостійне опрацювання.

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом:

- 1) *поточного контролю*, який проводиться у формі:
 - фронтального, індивідуального чи комбінованого опитування студентів на практичних заняттях;
 - контрольного тестування студентів та перевірки ситуаційних завдань;
 - оцінювання самостійної роботи та індивідуальних завдань студентів;
 - оцінювання виконаних завдань контрольної роботи у вигляді тестових завдань з множинним вибором та розв'язання задачі.
- 2) *підсумкового контролю*, який проводиться у формі заліку. Такий контроль є завершальним етапом вивчення навчальної дисципліни та видом підсумкового контролю, який має на меті перевірити та оцінити отримані студентами знання, уміння та ступінь опанування ними практичних навичок, а також розвиток творчого мислення в обсязі вимог програми навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль з дисципліни «Основи економічної науки» проводиться у формі комп'ютерного тестування.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із керівником курсу та презентувати виконані завдання під час консультації викладача.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Відпрацювання незадовільних оцінок, отриманих студентом на навчальному занятті є обов'язковим. Відпрацювання пропущених занять проводиться згідно з графіку прийому відпрацювань затвердженого завідувачем кафедри. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані до початку сесії. Відпрацювання пропущених лекцій проводиться шляхом надання студентом розширеного конспекту або реферату за темою лекції. Відпрацювання семінарських занять проводиться у формі усної співбесіди з викладачем або написання письмової роботи. Після відпрацювання студентами пропущених занять викладач фіксує результат в академічному журналі. Перескладання (дострокове складання) курсу відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин.

Якщо студент бере участь у міжнародній або внутрішній програмі академічної мобільності, студент отримує індивідуальний навчальний план, який враховує фактичне виконання ним індивідуальних навчальних планів поточного та попередніх навчальних років. Якщо дисципліна не була перезарахована, відпрацювання пропущених занять здійснюється студентом впродовж семестру після повернення із навчання.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є одним із компонентів оцінювання, адже дає змогу отримати максимальний бал за усі види робіт. У випадку проведення екскурсій їх відвідування оцінюється як окремий вид роботи, у кінці заняття оформляються у зошиті, протоколом проведеного екскурсійного заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання. Поточний контроль із дисципліни «Основи економічної науки» здійснюється під час проведення семінарських/практичних занять в усній та письмовій формах. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Якість освітнього процесу забезпечується за допомогою дотримання принципів академічної доброчесності. Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»: академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. В основі академічної доброчесності лежить чесність, довіра, порядність у виконанні своїх обов’язків, справедливість, повага та відповідальність.

Академічна доброчесність покликана боротися із:

- плагіатом як актом шахрайства в студентських роботах, наукових статтях та тезах;
- фабрикацією та фальсифікацією результатів наукових досліджень;
- обманом, списуванням;
- використанням непередбачених навчальним процесом допоміжних матеріалів та технічних засобів.

За *порушення академічної доброчесності здобувачі освіти* можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, що здобувають загальну середню освіту).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Башнянин Г. І. Політична економія. Ч.1. Загальна економічна теорія. Ч.2. Спеціальна економічна теорія: підручник для студ. економ. спец. вузів. К.: Ніка-Центр, Ельга, 2000. 526 с.
2. Беляєв О. О. Політична економія: навч. посібник. Київський нац. економ. ун-т. Київ, 2000. 328 с.
3. Білецька Л. В. Економічна теорія. навч. посібник. Київ.: ЦНЛ, 2009. 684 с.
4. Гаршина О. К., Панкова В. А. Практикум з політичної економії. К.: «Слово», 2005. 687 с.
5. Базилевич В. Д. Економічна теорія. Політекономія: підручник. К.: «Знання Пресс», 2008. 719 с.
6. Мочерний С. В. Політекономія: підруч. для студ. Вузів. К.: "Вікар", 2005. 386 с.
7. Мочерний С. В. Політична економія: навчальний посібник. К.: Знання-Прес, 2002. 687 с.
8. Ніколенко Ю. В. Політекономія: підручник. К.: ЦУЛ, 2003. 413 с.

9. Горлач М. І. Економічна теорія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 532 с.
10. Камінська Т. М. Основи економічної теорії: підручник. Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. 232 с.
11. Семененко В. М., Коваленко Д. І. Економічна теорія. Політекономія : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2011. 428 с.
12. Стефанишин О. В. Економічна теорія: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
13. Холявко Н. І., Гонта О. І. Економічна теорія: навч. посіб.: навч.- науковий ін-т економіки Чернігів. нац. технол. ун-ту. Чернігів: ЧНТУ, 2014. 218 с.

Додаткова

14. Макконел К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы, политика: В 2 т. /Пер. С англ.. М.: Республика, 2001. 486 с.
15. Лагутін В. Д. Гроші та грошовий обіг: навч. посіб. К.: Т-во «Знання», КОО, 1998. 199 с.
16. Макконел К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы, политика. М.: Республика, 1992. 974 с.
17. Самуельсон П. Економіка: підручник. Л.: Світ, 1993. 495 с.
18. Сизоненко В. Підприємництво: підручник. К.: Вікар, 1999. 438 с.
19. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: навч. посіб. К.: Знання, 2000. 174 с.
20. Хейне П. Экономический образ мышления. – М.: Новости, 1991. 704 с.
21. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки: підручник. К.: Т-во «Знання», КОО, 2004. 272 с.